

TRAUNER SÁNDOR (1906-1993)

Kép II., hátoldalon: Csendélet | Picture II., on the reverse: Still-life, 1929

Olaj, vászon | Oil on canvas, 93 x 98,5 cm
Jelezve vakrámán | Signed on the stretcher: Trauner S.

Kezdő ár | Starting price: 4 000 000 Ft / 11 111 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft
Estimate: 16 667 – 22 222 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

- KÚT a Képzőművészek Új Társasága kiállítása, Budapest, Nemzeti Szalon, 1930. január (kat. 205. *Kép II.* olaj, 400.-)
- Trauner (Párizs) kiállítás, Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 1981. december - 1982. január (kat. 6. *Kép II.* 1929)

A KUT VONZÁSÁBAN

Az 1924-ben alakult Képzőművészek Új Társasága az egyik legjelentősebb hazai modern stílusok és szigorú művészeti programok felett álló csoportosulás volt, mely igyekezett a nemzetközi művészeti világgal szoros kapcsolatot és lépést tartani. Indulásakor a KUT legalább három generációnyi modern képzőművész találkozóhelye és olvasztótégelye lett. A „nagy öregek” közül Rippl-Rónai József, Vaszary János és Csók István; az egykori Nyolcak közül Czizány Dezső, Márffy Ödön, Czöbel Béla és Vedres Márk; a fiatalabbak közül pedig Szőnyi István, Aba-Novák Vilmos és Pátzay Pál együttes fellépése, a

két háború közötti magyar modernizmus egyik leggyönyörűbb fejezetének indulását jelentette. Az 1924 és 1944 között működött KUT-ba az idők során folyamatosan kapcsolódtak be a tehetséges fiatalok. Így 1925 és 1930 között például Gadányi Jenő, Derkovits Gyula és Schönberger Armand, valamint egy már korábban progresszív főiskolai művészcsoporthoz alakító társaság, melynek Trauner Sándor volt az egyik leginvenciózusabb tagja. Az 1927-ben elhunyt Rippl-Rónai közvetlenül halála előtt így tett hitet a KUT-ban fellépő fiatalság és a mindig megújuló modernizmus mellett: „...van már művészgardánk, amely át

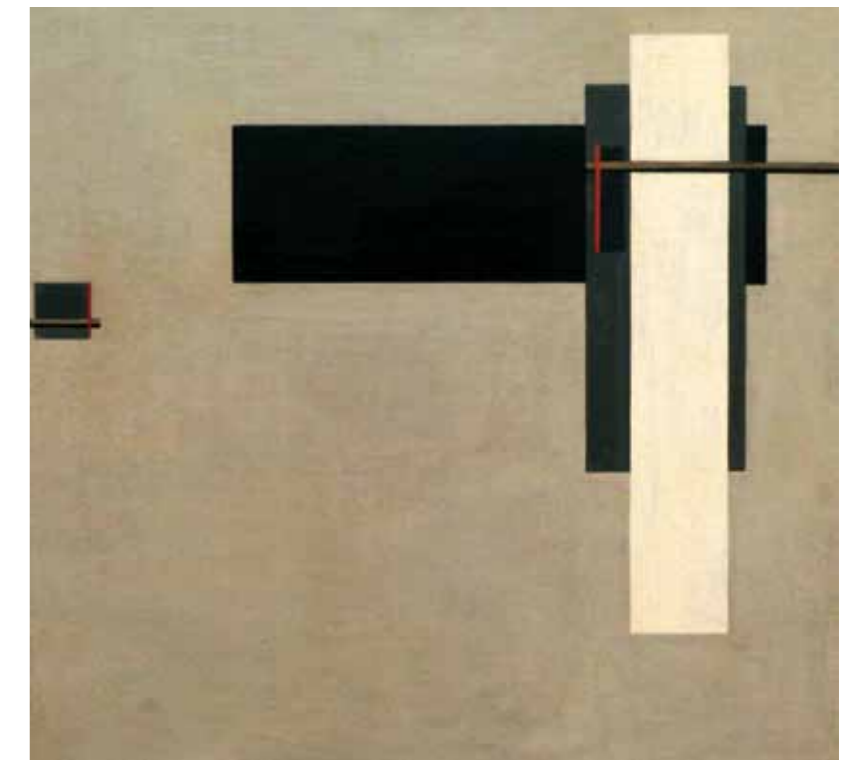
van hatva azoktól a művészi törekvésektől, melyek feltétlenül nyomot fognak hagyni a mi művészetünk történeti fejlődésében. Bizom ebben a Társaságban, bizom bátorságukban, fiatalságukban, örülök, hogy velük együtt gondolkodó, együttműködő lelkekre találtam írónk között, akiknek főtörekvése – művészetről írván – szintén abban csúcsosodik ki, hogy ostorozzon, vagy agyonhallgasson minden művészietlen dolgot és magasztaljon mindent, ami mellékérdék nélkül, bátran és önfeláldozással az új művészetet szolgálja.”

1. A kép hátoldala

2. Alekszander Rodcsenko: Absztrakt mű, 80. (Fekete a feketén), 1918, MoMa, New York, USA

3. El Liszickij – Proun G.B.A., 1923 körül, Kunstmuseum Den Haag, Hága, Hollandia

Kassák a KUT 1930. januári tárlatán (ahol egyébként ő is kiállított) megjelent fiatalokat meghívta a folyóirata holdudvarában működő Munka-körbe, mely elsősorban a baloldali értelmiség és a legifjabb avantgárd művészek számára kínált teret, azaz kapcsolatokat és lehetőségeket. Kepes György így emlékezett rá egy későbbi interjúban: „Kassáknak valóban rendkívüli hatása volt ránk. Nemcsak önmagában, hanem ő volt az ablak, amelyen a világba láthattunk.” A frissen diplomázott Trauner, ezen a kiállításon két olajfestményével szerepelt. A *Kép I.* ma a Magyar Nemzeti Galéria modern gyűjteményének egyik

büszkesége, a másik pedig a most aukcióra kerülő *Kép II.* címen bemutatott alkotás volt. A két mű nyíltan vall a kubizmus értő ismeretéről, de Trauner és társai konstruktív-szürrealizmusként határozták meg stílustörekvésüket. „Az orosz konstruktivizmusból indultak ki, elsősorban Rodcsenko és El Liszickij műveit írták át egyéni módon, szociális tematikával gazdagítva” – írta Kopócsy Anna remek KUT-monográfiájában. Kepes György pedig így nyilatkozott arról, hogy milyen inspirációkat kaptak ekkor csendéleteikhez az orosz művészekről: „Emlékszem, láttunk az orosz Sterenbergől egy ilyen képet. Traunernek

volt egy könyve az orosz művészetről – abban szerepelt a reprodukció, amely nagy hatással volt ránk.” Trauner 1981–1982 fordulóján a Magyar Nemzeti Galériában rendezett gyűjteményes kiállításán mindkettő, 1929-ben született *Kép II.* kivételes lehetőséget biztosít, hogy a két háború közötti hazai avantgárd egy kivételes és ikonikus műve megtalálja a helyét. A vászon hátoldalán Trauner egy majdnem befejezett, további csendélete látható.

TRAUNER KÉPEI A VÉLEMÉNYEK KERESZTTÜZÉBEN

A Rippl-Rónai által említett, a modern képzőművészetek mellett elkötelezett írók között volt Kassák Lajos is, aki *Munka* című folyóiratának 1930. februári számában méltatta a KUT körében megjelent legfiatalabbakat: „A KUT fiataljai Trauner Sándor, Schubert Ernő, Kepes György, Korniss Dezső, Hegedüs Béla, Vajda Lajos, hat egészen fiatal ember ... az úgynevezett háborús generációhoz tartozik... Hatuk közül Vajda Lajos áll legközelebb az iskolai modernséghez s Trauner Sándor lépett el legmesszebb a részletértékeket hangsúlyozó izmusoktól, tárgyeros, fotós formakompozíci-

ójával már majdnem teljességében ki tudja fejezni önmagát. Milyen érdekes, hogy semmi feltűnő, semmi extravagancia nincs ezen a képen, szerényen elbújik a kiállítás impresszionista színegyvelegében s mégis, aki észreveszi, arra mély, majdnem megdöbbentő hatást gyakorol. Formáiban puritán és ésszerűen egyszerű architektúra, színeiben a mély barnák variálása. Az impresszionisták előtt monoton egyhangúság ez, de lényegében abszolút festőiség, lírai kiélvezése egyazon szín ezer árnyalatskálájának.” Kassák itt még nem fejezte be Trauner ekkor kiállított képeinek méltatását, a

további biztos fejlődés reményével kecsegtetve olvasóit. Ugyanekkor a *Magyarság* című napilap mára teljes emléktelenségbe veszett „kritikusa”, frappánsnak vélt véleményét a következőképp fogalmazta meg Trauner produkciójáról: „...egy üres tányér, egy csontváz és egy női fénykép beragasztva. Címe: Csendélet. De az is lehetne, hogy: miattad nem tudok enni!” A szerző egész cikke ebben a stílusban mondott elmarasztaló ítéletet a KUT aktuális tárlatán megjelent művek többségéről.

A KUT-kiállítást követően Kepes Berlinbe, Trauner pedig Franciaországba emigrált. Párizsban a festéssel majdnem teljesen felhagyva, a filmművészet irányába fordult. Évtizedeken át a leghíresebb francia, majd amerikai filmrendezőkkel dolgozva, gyorsan világhírűvé vált

díszlet- és látványtervezőként működött. Közel hetvenéves volt, amikor visszatérve Európába, megtervezte Luc Besson *Metro* című filmjének díszleteit. Az Oscar- és Cézár-díjas Alexandre Trauner neve jóval ismertebb Franciaországban és a tengeren túl, mint hazájában.

RUM ATTILA

4. Trauner Sándor Oscar-díjjal jutalmazott díszlete a *Legénylakás* (*The Apartment*, 1960) című filmhez